

ואמר עוד רבה:

אבל בושת לא חייב לשלם, דתנן: אינו חייב על הבושת, עד שיהא מתכוין, וזה הרי לא נתכוין, אף שהיה קרוב למזיד.

ואמר עוד רבה:

נפל מראש הגג ברוח שאינה מצויה והזיק ובייש, חייב על הנזק שהוא חייב בו אפילו באונס, ופטור בארבעה דברים, שהרי אינו מזיד ולא קרוב למזיד. (6)

ואם נפל מראש הגג ברוח מצויה שהוא קרוב למזיד, והזיק ובייש:

חייב בארבעה דברים, ופטור על הבושת מפני שאינו מתכוין.

נפל אדם מראש הגג ברוח מצויה שהוא קרוב למזיד, ונתקע באשה (5) דרך ביאה, הרי זה חייב בארבע דברים, ומפרש להו ואזיל.

וביבמתו, אם נתקע ביבמתו שהיא זקוקה לו ליבום, לא קנה, שאין הוא קונה אותה אלא אם נתכוין לשם ביאה ואפילו לביאת אשה אחרת, אבל זה שלא נתכוין לשם ביאה כלל אינו קונה.

ובאיזה ארבעה דברים הוא חייב: חייב בנזק שהרי אפילו באונס הוא חייב, וחייב בצער, בריפוי, ובשבת משום שקרוב למזיד הוא, היות ונפל ברוח מצויה.

בשור מועד שמתחייב מדין "קרן", אלא בשור שהרג דרך הילוכו ומדין "רגל", ובכופר דרגל אף על פי שאין השור נהרג בעליו משלמין כופר, [ראה רש"י מח ב ד"ה דחזא].

ה. כתב ה"חזון איש" [שם]: אף על פי שמציאות תינוק באויר היא כרוח שאינה מצויה, ושור מועד ורגל סגי להו ב"שמירה פחותה", ואם שמר שורו אינו חייב בכופר [מה א], מכל מקום הוה ליה תחילתו בפשיעה — לענין נגיחת קרן ודריסת רגל — וסופו באונס, וחייב.

5. ונתקע באשה — כתב ב"ים שלמה": האי מאמר דרוש וקבל שכר הוא.

6. א. כתב הרשב"א, שאם כי באונס גמור אין אדם מתחייב אפילו בנזק, [ראה הערה במשנה], מכל מקום רוח שאינה מצויה אינה אונס גמור; וכן כתבו התוספות לקמן כז ב, שרוח שאינה מצויה הוי אונס כעין אבידה, ולכן חייב בה אדם המזיק; והרמב"ן [בבא מציעא פב א], כתב, שאדם המזיק חייב אפילו באונס גמור, כי רוח שאינה מצויה שדיברו בה חכמים היא אפילו

כרוחו של אליהו.

ב. כתב הטור [ריש סימן שעח]: המזיק בין במזיד בין בשוגג חייב, ובלבד שלא יהיה אונס, כגון אם נפל ברוח שאינה מצויה והזיק.

ותמה ב"בית יוסף": הלא מפורש בסוגייתנו, שבנזק הוא מתחייב אפילו ברוח שאינה מצויה!?

וב"דרישה" וב"לחם משנה" [חובל ומזיק א יב], הוסיפו לתמוה מדברי הטור עצמו [בסימן תכא יג], שהעתיק את דברי רבה בסוגיין שאם נפל ברוח שאינה מצויה חייב בנזק ופטור בארבעה דברים, ונמצאו דברי הטור כסותרים זה את זה!?

ותירץ ה"לחם משנה": רוח שאינה מצויה — לדעת הטור — נחשבת כאונס גמור [דלא כהרשב"א לעיל אות א], ולפיכך פטר הטור את המזיק ברוח שאינה מצויה, אבל בגמרא מדובר כשעלה לגג באופן שהיה יכול ליפול ברוח מצויה, וכיון שפשע בעלייתו, דהיה יכול ליפול ברוח מצויה, אף על פי שלא נפל אלא ברוח שאינה מצויה חייב בנזק.